

حریت فکر

محل اداره سي: باب عالي جاده سنده
بيك عثمانلي مطبعه و كتيخانه سي
آبونه شرايطي :
ممالك عثمانيه ايچون سنه لكي ۴ آني آلمني ۵ غروشدور
ممالك اجنييه ۵ ۱۲ ۵ ۷ فراقدر

فائق عالي بك افندي نيك الك صوك رسمي

اوشاقلر هب شاهددر . قادین بندن قاجیور .
بوکام - ساغ یوقدر . یو حق دکلدر ... دیه فریاده .
قادین ده بن متعه عقد ایتیم ایسه یو بیانییه وجودی
صآمدیم یا یو نه عارسز آدم ! بن اسیرییم، حیوانیمی؟
نهدر بونک بکا یادیی پولیس افندی نی قوتار....

اوج کون صکره فیروز آبادینک لغتسه یکی کلهلر
علاوه اولونیوردی . یا محمول الحول والاحوال ! نیز
ومستفرشه کلهلرینک آرتق معانییی دکشمشیدی .

جلال نوری

حیات اجنبیه

فرانسه آقاده میسنک یکی اعضالری

دنیاک ال بو یوک محافل عرفاندن اولان فرانسر
انجمن دانشنده صوک زمانلرده درت منحل کرسی واردی .
اساساً آقاده می هیئت قرق کشیدن مرکیدر ؛ لایموت تلقی
ایدلکلری ایچون « اربعین مبشره » اطلاعاته لایقدرلر !
ایجلرندن بریسی نولورسه ، برینه باشقمسی انتخاب ایدیلیر .
پک شتیق و اوکی آجیق ، یشیل بر او نیغومهلری ، برده
نارین و کبار قینچلری واردر . یکی آقاده میسینلر ، پک
مختشم اولان رسم قبوللرنده مفصل برنطق ایراد ایدهدرک
وقات ایدن خلفلری کوکله چیقارته حق درجده مدح
واطرا ایدرلر؛ حیات و آناری تشریح ایدرکن قصورلری
اوتوتور ، یالکز (مرحوم) دیدکلری متوفی لک مزایای
شخصیه وفکرلرندن بحث ایدرلر . بوعادت ، آقاده میتک
بو یوک برعننه ازیلمه سیدر . احتمال بز بونی بر آذر غریب
وکولونج بولورز ؛ هیچ قصورسز انسان اولورمی ،
دیرز . فقط بو حالک ایکی قالدیمی واردر : 'ولا ،
یتیممکده اولان کنجکلری او یوکسک غایه یه دوعرو
قوشایه تشویق ایدر نایاً ، دنیاک همان هرطرفنده
عددرلری پک جوق اولان فرانسرجه بیسیر اجنبیلرک

نظرنداعاظم و علمای علیک موقفی اعلا ایدر . زیرا
هرکس هر یو یوک محردی ، مرتبه حقیقیه نی آکلایاجق
درجهلرده ، تدقیق ایدر من . یکی اعضا نطق برمدایخی
اکال ایتدکدن صوکره آرقداشلرندن بری ، هیئت
نامنه ، کندیسنه جواب ورر . اوکون جمله سی صیرمالی
البسهره مستقر قدر . نطق جوابیده ده یکی قبول ایدیلان
ذات نائل محامد اولور . دیمک که بر آقاده میسین ، حیات
اشتهارنده ایکی دفعه مدح ایدیلور . بر آقاده می برده
مزارلغه مراسم قبولی اجرا ایدلرکی کونلر ..

انجمن دانشنده هرملک منسوب اعضا بولونایلیر :
عسکر ، پاپاس ، دیپلومات ، دوقتور ، مهندس ، وحتی
فیلسوفلربله ... یالکز قادیلر مستشار ! یعنی آقاده میسین
اولقی ایچین الک مهم شرطلر شونلردر : اولاً ، آرکک
اولقی ، نایاً ، فرانسر اولقی ، نائناً ، ترجیحاً قاتولیک
بولونمق و راباعده ... عالم اولمقدر ! انتخابات اساسنده
دولابلرک کوزمل دوندورلمسی سولیکه شهسز حاجت
کورمیز !

شکسیره اسناد ایدیلان برلطیفه واردر : وقتبله انکلیز
داهیسندن فرانسر آقاده میسی حقنده کی فکریی صورملر :
- « اومت ، جیداً زنکین و مختشم بردارتمسی من بن صا .
لونلری ، مکمل کتبخانهلری وار ؛ اعضاسندن ایچنده
قونسلر ، دوقلر ، مارکیلر ، ماداملر ، مادامزلر ، وحتی
طللر بیلله وار ! » دیمش .

آقاده میده متقابلاً ایراد مدایخ ایدن اعضای کرام
نطقلری اولدن حاضرلار ، بر برینه کوسرتیرلر و اوندن
صوکره او قورلر ، هر حالده ارتجالی ظن اولفاسین !
صوکره ایشکده غریب برجهتی ده واردر : مثلاً عسکرک
برینه بر فیلسوف آلتیر ، بو زواللی آدم ، خافتی مدح
ایچین هیچ طایفادیی رسلاک و یا خود بر شیه طلده تبعیاده
بولونمق وضعبت مشکله سنده قایبور ! آقاده می تاسسندن
بری بر لغت ترتیبیه مشغولدر . بوازی بلکه ابدی کتاب
حالا یتیمدی . غالباً (I) حرفه پکی واصل اولملر .

کورومعین تفصیلات و خطوطی بولایلیں۔ سکرز . قابو
 ہر شے اُکھنڈور کی کورونور ، فقط امین اولک کہ
 اگر ہر اثر ادبی اونک یازدقاری کی اولسہ ایدی ،
 استقبالیہ یکرمئی عصر میلادیہ کی قراسمز ہیئت
 اجتماعیہ سی تدقیق ایدہ جک مؤرخل کتابلری یارار کن
 هیچ زحمت چکمزلدی !

عجبا قاموس جلدلرندن مرکب بریکی کرہ می ایجاد ایدہ جکلر ؟
 انجمن دانشک مؤسس قارینال ریشلیودر ۔ آقادم ۔
 میسہ نلرک معاشی بوق ، یالکزدار تہہ کلک ایچون تراموی
 پارہ لری وارد ! وفات ایدن اعضائک اعظمی مدفن
 مفاخر ملیہ اولان (پاتہ اونہ) دفن ایدیلر ۔ پاتہ اونک
 اوزرندہ شوجہ منفوشدر :
 Aux grands hommes :
 la patrie reconnaissante .

پیرہ دولاغورس — بوذات ، سلف فاضلی تورو —
 دائرن کی ہم مؤرخ ، ہم قرالیت طرفداری ، ہمہ
 قاتولیکدر ! بوندن اول انسیتیو اعضا سندن دی . بویہ
 عینی صفاتی جامع ایکی اعضائک تعاقبی آقادمی فرانسمز
 ایچین ہر زمان نصیب اولور شیدلر دن دکدر ! اولجہ
 مأموری . فقط بالآخرہ اعتقادات دینہ سیلہ قابل تالیف
 اولمایان برطاقم قوانینک موقع مرعیتہ وضعندن صوکرہ
 آرتق وجدانا بو مسلکدہ دیکیش طوئدرامہ جغنی
 آکلاوب استغفا ایتدی . اللہ ایدی . بویہ نظریہ اوغورندہ
 موقعی ترک وفدا ایدن مأمورلر دن بزدہ بش اون دانہ
 نصیب ایتسین ! موسیو دولاغورس ، فردای استغفا ۔
 سندن اعتبار تاریخہ صاریلدی . ذاتا ماضی بشر ، نصیبہ دار
 فعالیت اولمایانلرک تسلیمکار نیہ ایددر ! . . ایام نکبتی
 یاشایان اکثر وکلا ووزرا ، بالخاصہ دیپلوماتلر ، یاتاریخہ
 دالار یاخوددہ جلدلر طولوسی خاطرات یازار ! فقط
 دیپلوماتلرکی اکثریتلہ لاسیتیکلی در . حالوکہ دولہ
 غورسک آناری ، بڑہ یاقین بر ماضی تاریخی نی تشریح
 ایتمکے برابر ، ممکن اولدینی قدر نی طرفانہ در . ذاتا
 کندیسہ در مؤرخک هیچ بر زمان کاملاً نی طرف
 اولامایہ جغنی اعتراف ایتمک فضیلتندہ بولونورور .
 اولہ ، ایکی جلدہ اولمق اوزرہ ایکنجی جمہوریت تاریخی ،
 بوندن صوکرہ یدی جلدہ ، ایکنجی امپراطورلکمکنی
 یازدی . بو اثر ، بوتون محافل فکرہ یدہ ، حتی آقادمیہ
 بیلہ یک بویوک مناقشہ لہ سبب اولمشدر . اوچنجی
 ناپولئونک باش وکی اختیار امیل اولیوہ ، اودورک

درد منحل یر اولقلہ برار بردانہ سی باشقہ زمانہ
 تعلیق ایدیلرک اوج اعضا انتخاب ایدلدی . بو اوچلر
 آفرمد قابو ، دولاغورس وبہرغسوندن مرکبدر . مشار
 الہمک شخصیتلری حقندہ قارئلریعزہ بررفکر مجمل
 وبرمکی قائمہ دن خالی کورمیورز .
 آفرمد قابو — رومانجی وبالخاصہ تیساروچیدر .
 فرانسمک عینی زمانہ اوج ولایتہ مقسودر ! رنجی
 پرووالندہ دوغمشدر ، ایکنجی ، اثرلرینک اکثریت
 مہمہ سی طورہ یدہ یازمشدر ؛ اوچنجی یدہ ایل دوفرانسر
 چونکہ پاريسدہ اوطوریور . طورہ نک بدایع محیطہ سی
 آفات الوانی ، صفحات نوروضیای ، آہنک خطوط
 و مناظری قابونک سہیل وسبال اسلوبنک تشکندہ یک بویوک
 وبالخاصہ یک دہرین بررول اوینامشدر برطرز نفیس افادہ
 پاریس حیات شوخندہ کی نشہ ایلہ شطارتی ، تفرعات توجہ نی ،
 ذوق رفیقہ علاوہ ایدہ رسہ کز بو آتشین وسریع البیان
 فرنسکک هویت ادبیہ سی برآز آکلامش کی اولورسکر !
 او ، اثرلرندہ ، اکثریتلہ اولدینی کی ، مستثنا طبیعتی
 قہرمانلرک احوال روحیہ سی تحلیلن زیادہ ، اشخاص
 عمومیہ نی تدقیق ایدہ . چونکہ اعتقادنجہ انسان برجمیتک
 احوال وجدانیہ سی ، قہرمانلرینک تبعندن دکل ،
 افرادینک تحلیل ہویتدن آکلا یایلر . بویوک دوغوردر .
 اونک ایچون قابونک اثرلرندہ برطاقم وقایع فارسانہ ،
 کوزلری قامشدیران نتیجہ لہ آرماییکز : اورادہ آنجیق
 فرانسمز ، وبالخاصہ پاریس حیاتنک ، ہر کسک کوزینہ

رواجده ابدی، فقط بالاخره، قادیانلرک بر تو آت
موداسی کی، قرین امال وانقراض اولدی. اساس فلسفه
مبتلا لری تبعات خصوصیه دالدیلر. برغسون ایشته
بوصیراده ایشته مداخله ایتدی. خرابه فکریاتی دولدوران
سقوط ایتش سیسته ملره بریکسینی علاوه ایتک ایسته مدی.
اشتقالات عقلیه سنی بر جوق مسئله لره تشعیل ایتدی؛
وهر مسئله یی حل ایدرکن؛ اومسئله یه موافق بر اصول
تعقیب ایتدی. چونکه تک بر اصول، بوتون مسائل
موجودیه قابل تطبیق دکلدر. مثلا، (کولک) حادثه سینه
دار یا دینی تجربه نیک تشاهیله (ماده وحافظه) نیک هیچ
بر مناسبتی یوقدر. هازی برغونک بودرجه مرغویتنک
بر جوق سبیلری وارددر. بونلرک الهممی فلسفه یی،
انقراض بولورکن، قورتارمش اولماسیدر. صوکره
جبات افکاری، کشفیات فکریه سی، ثروت احاطه سی،
دهای ابداعکاری کاغذینک هر صحیفه سینه براشقه لطافت
احسان ایدیور. برغسون، بالخاصه فلسفه نیک غیرقابل
ادراک برشئ کی تلقی ایدلسنک، واضح وکوزمل
اثر ییله، اوکئی آلدی، هم او، رونوویه کی
فسا یازمیور. اسلوبی براق، برصنعتکار نؤدر. قلمندن
کچن هرشئ ایدیلاتیر؛ کتابلری اوقورکن فکریکیز
ضعیف بر آهنگ افاده حس ایدر. بوکوزمل براکنجه در.
خیالی حقیقتدن مزین بر شعره بکیزر حتی بر آزده
افلاطونک دیالوغلری آکدیرر! فقط نه اولورسه
اولسون، بن فلسفه ایله اشتغالی، وقت کچیرمک عد
ایدرم!

آرتوخی

برمدافع ذی حیات، ماضینک حاله گلش بر سغیر کیری
کی قیامت لر قوباردی؛ اوده آقاده میسیندی؛ بوروبرو
اولش حال ایله ماضیدن هانکی طرفلری حققی اولدیغی
آنحقی حکم لایحظی اولان آتی سویلیه بیله جکدر. فقط
هر حالده محررک نه حسن نیته، نه مناسبتک قیمتنه ونده
مزیت، بلاغتنیدن شبه ایتک ممکندر.

مؤرخ، بوندن صوکره، فرانسه اختلالک تاریخ
دینیسی عنوانی شاه اثری یازمایه باشلامشدر. بوکوزمل
تاریخک شیمیددن ایکی جلدی انتشار ایتدی. احتمال
قارملریز بوقادار صادق بر قاتولیک فرانسه انقلاب
عظیمنده کی صفحات ومؤثرات دینیسی تدقیق ایتجه سنی
بر آز غریب بولورلر. چونکه اول، اودور شورمش
وقیامتله آرازمده آنحقی بر عصر لری بر زمان وار. تاریخ
ایچین بر عصر دیمک، زم مویو دولاغورسک بر صحیفه سنی
اوقونجه یه قادار کچیره جکمز بروقت نسبتده در!
کندیسنکده سوبلدی کی، هاسکون بولامش هيجانلرک
آرمسده، تأثیر و نفوذی غائب اولامش حادثاتک تشریحی
شبه سز قولای رایش دکلدر. فقط بر آز بوقارودده
آکلامشدمک بو آدم معتقددر، وائرلری یازارکن،
اللهک بازکه عدلندن، نعمت استقلال ایله نصیبه دار
اولماسی، یعنی بی طرفلغی نیاز ایدیور!

••

هازی برغسون — اوکوست قونتندن بری
آوروپانک، وبوکون بوتون دنیانک الیوبوک فیلسوفیدر.
تولدیکی زمان طبیعی بونی پشته اونه دفن ایده جکلدر!
آقاده میده، دمنیدن اسمی کچن اسبق فرانسه امپراطور لانی
باش وکیلی برسیاسیت آمیل اولیویه خلف اولدی.
شهرتی بک عللشمولدر. کندیسی، بر جوق فیلسوفلر
کی، مجتهدک سانیور. حتی بریستم بیله وضع
ایتشمشدر. اوبونک دشمنیدر. بر زمانلر فلسفه بک